9. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зареєстровані не в автоматичному режимі : Наказ МВС України від 07.11.2015 № 1395. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (дата звернення: 30.10.2020).

10. Відсутність у виконавчому документі ідентифікаційного коду боржника не є підставою для повернення його без прийняття до виконання (ВС/КЦС у справі від 24 грудня 2020 р. № 639/2561/18-ц). URL: [https://protocol.ua/ru/vidsutnist_u_vikonavchomu_dokument_i_identifikatsiynogo_kodu_borgnika_ne_e_pidstavoyu_dlya_povernennya_yogo_bez_priynyattya_do_vikonannya_\(vs_ktss_u_spravi_639_2561_18_ts_vid_24_grudnya_2020_r_\)/](https://protocol.ua/ru/vidsutnist_u_vikonavchomu_dokument_i_identifikatsiynogo_kodu_borgnika_ne_e_pidstavoyu_dlya_povernennya_yogo_bez_priynyattya_do_vikonannya_(vs_ktss_u_spravi_639_2561_18_ts_vid_24_grudnya_2020_r_)/) (дата звернення: 12.01.2021).

11. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (дата звернення: 10.12.2020).

УДК 342.95: 351.743

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.6-1.29>

КОРНІЄНКО Д.М.

ЕЛЕМЕНТИ МЕХАНІЗМУ (ГАРАНТІЇ, ЗАХОДИ, ЗАСОБИ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ) АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

ELEMENTS OF THE MECHANISM (GUARANTEES, MEASURES, MEANS, MEANS, FORMS AND METHODS) OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT OF SERVICE AND COMBAT ACTIVITY

У статті до основних елементів адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ віднесено: 1) об'єкт військового керівництва; 2) суб'єкт військового керівника (командира); 3) норми адміністративного права; 4) адміністративно-правові відносини; 5) гарантії, заходи, засоби, форми та методи адміністративно-правового забезпечення. Одними з елементів адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ визнано гарантії, заходи, засоби, форми та методи.

Установлено, що під гарантією діяльності службово-бойової діяльності НГУ варто розуміти закріплені на законодавчому рівні засоби й/або способи забезпечення здійснення службово-бойової діяльності НГУ. Найбільш доречним визнано поділ гарантій адміністративно-правового регулювання службово-бойової діяльності НГУ на загальносоціальні та спеціально-юридичні (нормативно-правові й організаційно-правові).

Зроблено висновок, що формами адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ є зовнішнє вираження однорідних за своїм характером і правовою природою юридичних дій і видання актів, за допомогою яких забезпечується службово-бойова діяльність НГУ. Форми адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ поділено на правові та неправові.

Установлено, що адміністративно-правове забезпечення службово-бойової діяльності НГУ здійснюється універсальними (загальними) методами, такими як переконання, заохочення та примус. Одним із видів примусу є адміністративний примус. Залежно від мети застосування заходи адміністративного примусу поділяються на три види: 1) адміністративно-запобіжні заходи; 2) заходи адміністративного припинення; 3) заходи адміністративної відповідальності. Зроблено

висновок, що для реалізації механізму адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ, цим військовим формуванням із правоохоронними функціями можуть використовуватися засоби, що застосовуються військово-службовцями Національної гвардії під час виконання службових завдань.

Ключові слова: механізм адміністративно-правового забезпечення, службово-бойова діяльність, форми адміністративно-правового забезпечення, методи адміністративно-правового забезпечення, гарантії адміністративно-правового забезпечення, заходи та засоби адміністративно-правового забезпечення.

In the article, the main elements of the administrative and legal support of the service and combat activities of the NGU include: 1) the object of military leadership; 2) the subject of the military leader (commander); 3) norms of administrative law; 4) administrative and legal relations; 5) guarantees, measures, means, forms and methods of administrative and legal support. Guarantees, measures, means, forms and methods are recognized as one of the elements of administrative and legal support of NGU service and combat activity.

It is established that the guarantee of the NGU service and combat activity should be understood as the means and/or methods of ensuring the implementation of the NGU service and combat activity fixed at the legislative level. The most appropriate is the division of guarantees of administrative and legal regulation of service and combat activities of the NGU into general social and special legal (regulatory and organizational and legal).

It is concluded that the forms of administrative and legal support of service and combat activities of the NGU are the external expression of homogeneous in nature and legal nature of legal actions and the issuance of acts by which the service and combat activities of the NGU are provided. Forms of administrative and legal support of service and combat activities of the NGU are divided into: legal and non-legal.

It is established that the administrative and legal support of the military activity of the NGU is carried out by universal (general) methods such as: persuasion, encouragement and coercion. One of the types of coercion is administrative coercion. Depending on the purpose of application, measures of administrative coercion are divided into three types: 1) administrative precautionary measures; 2) measures of administrative termination; 3) measures of administrative responsibility. It is concluded that in order to implement the mechanism of administrative and legal support of NGU service and combat activities, this military formation with law enforcement functions can use the means used by servicemen of the National Guard during the performance of official duties.

Key words: mechanism of administrative and legal support, service and combat activity, forms of administrative and legal support, methods of administrative and legal support, guarantees of administrative and legal support, measures and means of administrative and legal support.

Вступ. Для системного захисту України від загроз національній безпеці необхідним є реформування сектору безпеки і оборони, що передбачає розвиток Національної гвардії України (далі – НГУ) з урахуванням досвіду держав-членів ЄС, що посилять її інституційну спроможність виконання завдань за призначенням. Не останнє місце в процесі реформування НГУ займає розвиток механізму адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ, насамперед таких його елементів, як гарантії, заходів, засобів, форм і методів.

Постановка завдання. Виходячи з актуальності й значущості проблеми, метою статті є визначення сутності елементів механізму (гарантії, заходи, засоби, форми та методи) адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ.

Для досягнення зазначеної мети поставлені такі завдання: 1) визначити сутність і нормативний зміст механізму адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ; 2) розглянути елементи механізму адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ, такі як гарантії, заходи, засоби, форми та методи; 3) визначити шляхи вдосконалення механізму адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ.

Важливо відзначити, що, незважаючи на виняткову важливість та актуальність питання вивчення діяльності НГУ, вітчизняна й зарубіжна наука не приділила достатньої уваги аналізу елементів механізму (гарантій, заходів, засобів, форм і методів) адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ, що вказує на істотні прогалини в чинному законодавстві України.

Разом з тим у правовій науковій літературі теоретичного й методологічного характеру зосереджено чимало ідей та обґрунтованих положень, які стосуються цієї проблематики. Теоретичним аспектам сутності механізму адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ присвячені праці О. Бандурки, О. Гуміна, І. Зозулі, Р. Калюжного, В. Колпакова, О. Комісарова, М. Корнієнка, В. Крутова, С. Кузнichenка, М. Лошицького, В. Марчука, О. Остапенка, Є. Пряхіна, В. Петкова, А. Подоляки, В. Покайчука, Г. Римарчука й ін.

Незважаючи на значну теоретичну базу дослідження діяльності НГУ, у науковій сфері недостатньо розкрито сутність елементів механізму (гарантій, заходів, засобів, форм і методів) адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ. Тому ця проблематика потребує подальшого наукового дослідження.

Результати дослідження. У науковій літературі немає однозначної думки щодо поняття механізму адміністративно-правового забезпечення та його елементів. Деякі вчені елементи й поняття механізму адміністративно-правового забезпечення розглядають через призму механізму правового регулювання й адміністративно-правового регулювання. На нашу думку, найбільш доцільною є точка зору О. Гуміна та Є. Пряхіна, які вважають, що поняття «адміністративно-правове забезпечення» в широкому розумінні передбачає впорядкування суспільних відносин уповноваженими на те державою органами, їх юридичне закріплення за допомогою правових норм, охорону, реалізацію й розвиток. До основних елементів адміністративно-правового забезпечення вони відносять: 1) об'єкт; 2) суб'єкт; 3) норми адміністративного права; 4) адміністративно-правові відносини; 5) гарантії, заходи, засоби, форми та методи адміністративно-правового забезпечення [1, с. 48].

Якщо дотримуватися такої точки зору, то одним із елементів адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ є гарантії, заходи, засоби, форми та методи адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ. Саме вони потребують вивчення й узагальнення практичних і теоретичних напрацювань.

Почнемо з аналізу терміна гарантії забезпечення службово-бойової діяльності НГУ. «Гарантії» розглядаються науковцями правознавцями через призму «гарантій законності», «гарантій прав і свобод людини», «гарантій діяльності». Так, під гарантією словник української мови розуміє поруку в чомусь, забезпечення чого-небудь; умови, що забезпечують успіх чого-небудь [2]. Під юридичною гарантією тлумачний словник (фр. *garantie* – порука, умова, забезпечувати що-небудь) передбачає законодавчо закріплені засоби охорони суб'єктивних прав громадян та організацій, способи їх реалізації, а також засоби забезпечення законності й правопорядку, інтересів особистості, суспільства й держави [3]. Юридичні гарантії визначаються також науковцями різних галузей права. Зокрема, О. Міцкевич під юридичними гарантіями розуміє встановлений державою порядок діяльності державних органів та установ, громадських організацій, спрямований на запобігання посяганням і припинення посягань на права громадян, на відновлення цих прав і залучення до відповідальності за порушення цих прав. [4, с. 16].

А. Пономаренко визначає юридичні гарантії як сукупність умов, способів і засобів, за допомогою яких визначаються умови й порядок реалізації, здійснення прав і свобод особи, а також їх охорони, захисту та відновлення в разі порушення, що відображені в нормативно-правових актах, які приймаються уповноваженими на те державними органами [5, с. 39].

Узагальнюючи все вищевикладене, можна дійти висновку, що термін «гарантія» розуміється як сукупність методів і засобів, які забезпечують певний правовий статус, діяльність, права і свободи. Отже, під гарантією діяльності службово-бойової діяльності НГУ можна розуміти закріплені на законодавчому рівні засоби та/або способи забезпечення здійснення службово-бойової діяльності НГУ.

Розрізняються й класифікації «гарантій діяльності». Так, С. Серьогіна виділяє загальні гарантії, не спрямовані безпосередньо на створення оптимальних умов їхньої діяльності, і спеціальні гарантії, що мають суто юридичний зміст, «вузьке» спрямування й спеціально закріплені в законодавстві [7, с. 312]. На думку О. Зайчука, гарантії за критерієм практичного спрямування поділяються на: а) загальні гарантії, що охоплюють усю сукупність об'єктивних і суб'єктивних факторів, спрямованих на забезпечення реалізації прав і свобод людини, їх захист і поновлення

у разі порушення; б) спеціальні гарантії, які визначаються як система юридичних засобів, що сприяють процесу реалізації, захисту та поновлення прав і свобод суб'єктів права, їх змістом є надання державно-владної загальнообов'язковості як правам [8, с. 106].

На нашу думку, найбільш доречним є поділ гарантії адміністративно-правового регулювання службово-бойової діяльності НГУ на загальносоціальні та спеціально-юридичні (нормативно-правові й організаційно-правові). Залежно від категорій особового складу НГУ можна виділити: 1) правові та соціальні гарантії військовослужбовців НГУ; 2) правові та соціальні гарантії працівників НГУ.

Другим елементом механізму адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ є форми адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ. Словник української мови визначає «форму» як тип, будову, спосіб організації чого-небудь; зовнішній вияв якого-небудь явища, пов'язаний із його сутністю, змістом [8]. Провідні вчені-адміністративисти в основному визначають поняття «форми управлінської діяльності». Так, В. Колпаков під формою управлінської діяльності розуміє зовнішню виражену дію – волевиявлення виконавчо-розпорядчого органу (посадової особи), здійснене в рамках режиму законності та його компетенції для досягнення управлінської мети [9, с. 104]. На думку В. Атаманчука, форми управлінської діяльності являють собою зовнішні прояви практичної активності державних органів щодо формування й реалізації управлінських цілей і функцій і забезпечення їхньої життєдіяльності. За формами можна судити про те, яким чином реалізується компетенція в державних органах [10, с. 215].

Формами адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ є зовнішні вираження однорідних за своїм характером і правовою природою юридичних дій і видання актів, за допомогою яких забезпечується службово-бойова діяльність НГУ. На думку Д. Бахрах, незважаючи на різне трактування понять, які досліджуються, усі адміністративисти розрізняють правові й неправові форми адміністративної діяльності, а вже потім виділяють різновиди першої та другої груп [11, с. 21]. Прийнято розрізняти чотири форми управлінської діяльності: 1) видання нормативних актів управління; 2) видання індивідуальних (ненормативних, адміністративних) актів управління; 3) проведення організаційних заходів; 4) здійснення матеріально-технічних операцій [12, с. 135]. При цьому перші дві належать до правових, інші – до неправових. Тому, дотримуючись такої точки зору, форми адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ можемо поділити на: 1) правові та 2) неправові. До правових належать форми, які виступають як юридичні факти, що встановлюють, змінюють і припиняють адміністративно-правові відносини. Правовими формами адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ є видання юридичних актів, учинення юридично-значущих дій.

Пріоритетне значення з-поміж правових форм управління мають правові акти управління – нормативні й індивідуальні [13, с. 22–30]. Видання нормативних актів у сфері службово-бойової діяльності НГУ є особливою формою діяльності суб'єктів адміністративно-правового забезпечення діяльності НГУ різних рівнів, що передбачає нормотворчу діяльність, спрямовану на виконання законів. Компетенцією стосовно видання таких актів у сфері управління НГУ, наділені Президент України, Кабінет Міністрів України, МВС України, НГУ в особі командувача тощо. Прикладом таких актів є Указ Президента України «Питання головного органу військового управління Національної гвардії України» від 28.03.2014 № 346, Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку спеціальних вантажів, які підлягають охороні та обороні Національною гвардією України» від 13.08.2014 № 338, Наказ МВС України «Про затвердження Положення про військові частини оперативного призначення Національної гвардії України» від 16.06.2014 № 566 тощо. Індивідуальні акти управління являють собою юридично оформлене волевиявлення, яке: 1) адресоване конкретному суб'єкту адміністративних відносин; 2) не встановлює загальнообов'язкові правила поведінки; 3) установлене, змінює, припиняє права й обов'язки конкретно визначених суб'єктів права; 4) діє на обмежене коло осіб. Таким прикладом є Указ Президента України «Про призначення В. Кондратюка першим заступником командувача Національної гвардії України» від 13.06.2019 № 408/2019 [14].

Учинення юридично значущих дій – наступна правова форма адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ, до якої належить такі види дій, як прийняття присяги, службова атестація тощо. Так, наприклад, відповідно до ч. 5 ст. 9 Закону України «Про НГУ», громадяни України, які проходять військову службу та службу у військовому резерві НГУ, складають військову присягу на вірність Українському народу [15]. Прийняття присяги є юридичним фактом при прийнятті на військову службу НГУ.

Якщо ми говоримо про неправові (організаційні) форми забезпечення службово-бойової діяльності НГУ, то вони не породжують правових наслідків і є досить різноманітними. Здійснення організаційних заходів і матеріально-технічних операцій є видами неправових форм адміністративно-правового забезпечення. У свою чергу, організаційні заходи поділяють на внутрішні (організація й проведення нарад, семінарів, засідань) і зовнішні (проведення прес-конференцій, спільних навчань, вивчення громадської думки, інформування про здійснювану діяльність) тощо.

Крім того, до організаційної роботи НГУ належать: 1) інформаційно-роз'яснювальна робота, яка полягає і розповсюдженні різноманітних листівок, офіційних друкованих видань НГУ (наприклад, Інформаційно-аналітична брошура «Національна гвардія України», відомчий інформаційно-публіцистичний журнал (часопис) НГУ «Слово честі», газета «Ратник», фахове видання «Збірник наукових праць Національної академії НГУ», науковий журнал «Честь і закон» тощо); 2) висвітлення змісту діяльності на офіційних веб-сайтах, розміщення соціальної реклами (на українських телевізійних каналах, бігбордах, плакатах), проведення прес-конференцій, електронне урядування (е-урядування) тощо. Наприклад, функціонування офіційного сайту НГУ (<https://ngu.gov.ua/ua>).

Проаналізуємо здійснення матеріально-технічних операцій, які належать до наступної неправової форми адміністративно-правового забезпечення діяльності НГУ. Це такий вид дій, що мають допоміжний (технічний) характер, забезпечують зовнішні та внутрішні зв'язки НГУ (діловодство; реєстраційні дії; надання статистики; інформаційно-довідкова діяльність; систематизація матеріалів; інформаційно-технологічні процеси тощо). Наприклад, вимоги щодо ведення діловодства НГУ затверджені Наказом МВС України «Про затвердження Інструкції з оформлення документів у системі МВС України» від 27.07.2012 № 650.

Що стосується методів забезпечення службово-бойової діяльності НГУ, то вони схожі на методи управління. Конкретизуючи, Д. Бахрах зазначав, що метод управління є правовим засобом, який використовується для досягнення цілей, вирішення завдань і здійснення функцій державної управлінської діяльності [16, с. 378]. О. Бандурка підкреслює, що через методи управління здійснюється зв'язок суб'єкта управління й об'єкта управління, тобто взаємодії в процесі управління однієї людини з іншою, людини з колективом, колективу людей з людиною або колективу з іншим колективом [17, с. 78].

В. Колпаков виділяє три найзагальніші, найуніверсальніші, а в теоретичному розумінні найкраще визначені й детерміновані методи державного управління: переконання, заохочення та примус [9, с. 92]. Ураховуючи подібну думку, адміністративно-правове забезпечення службово-бойової діяльності НГУ здійснюється також такими універсальними (загальними) методами, як переконання, заохочення та примус.

Переконання як загальний універсальний метод впливу спрямований на те, щоб об'єкт управління виконав розпорядження, наказ суб'єкта управління добровільно [17, с. 78]. Застосування цього методу полягає а проведенні роз'яснювальної роботи через ЗМІ, е-урядування, офіційні прийоми, просвітницькі заходи серед громадськості, учнів, студентів з метою підвищення престижу військової служби, а також обмін досвідом із вітчизняними військовими та правоохоронними структурами. Метод переконання найбільш ефективно реалізується під час проведення спільних міжнародних навчань, таких як «Гвардія-2020» і «Rapid Trident-2020» тощо. Відмітимо, що такі заходи, крім нарощування оперативних спроможностей і підвищення бойової злагодження підрозділів, допомагають укріпити авторитет НГУ серед військових і громадян України. Особливе значення мають просвітницькі заходи у формі акцій «Заради майбутнього», «Школярі Київщини – школярам Донбасу», які реалізуються офіцерами частин Головного управління НГУ, Іміджево-видавничим центром, військовослужбовцями територіальних управлінь у дитячих дошкільних і навчальних закладах населених пунктів, що знаходяться в районі проведення ООС.

Поряд із методом переконання застосовується метод заохочення. Метод заохочення полягає в способі впливу, який через інтереси та свідомість спрямовує волю людей на вчинення дій, що є корисними з погляду суб'єкта управління [18, с. 5–60]. Так, відомчі заохочувальні відзнаки встановлюються з метою заохочення й відзначення особистих трудових досягнень у професійній, службовій діяльності, за бездоганну службу й особливі заслуги під час виконання службових обов'язків працівників центральних органів виконавчої влади, військовослужбовців і працівників військових формувань, осіб рядового й начальницького складу, працівників державних правоохоронних органів, а також інших осіб. Нормативно-правову базу заохочувальних відзнак становить Указ Президента України «Про відомчі заохочувальні відзнаки» від 30.05.2012 № 365/2012,

Дисциплінарний Статут Збройних Сил України від 24.03.1999 № 551-XIV, Наказ МВС України «Про відомчі заохочувальні відзнаки НГУ» від 11.08.2014 № 804. В НГУ встановлені такі відомчі заохочувальні відзнаки, як Подяка НГУ; Грамота НГУ; Почесна грамота НГУ; нагрудний знак «За доблесну службу»; медаль «10 років сумлінної служби»; медаль «15 років сумлінної служби»; медаль «20 років сумлінної служби»; медаль «Ветеран служби». Вищою відзнакою НГУ є нагрудний знак «За доблесну службу» [19].

В управлінні НГУ важливе місце після методу переконання займає метод примусу, який застосовується в разі нездатності суб'єктів адміністративно-правових відносин скерувати свою поведінку відповідно до встановлених законів і нормативно-правових актів [20, с. 458]. Розглядаючи державний примус, варто зазначити, що він водночас є правовим примусом (цивільно-правовим, дисциплінарним, адміністративним, кримінально-правовим), у зв'язку з тим що регулюється нормами різних галузей права [21, с. 416].

Різновидом державного примусу є адміністративний примус. На думку М. Єропкина, залежно від мети застосування заходи адміністративного примусу поділяються на три види: 1) адміністративно-запобіжні заходи; 2) заходи адміністративного припинення; 3) заходи адміністративної відповідальності [22, с. 40]. Перша група адміністративно-запобіжних заходів спрямована на попередження (запобігання) можливих правопорушень, підтримання правопорядку та забезпечення громадської безпеки НГУ. Такі заходи передбачені статтею 13 Закону України «Про НГУ», це, зокрема, здійснювати превентивні та поліцейські заходи примусу; проводити огляд транспортних засобів і вантажів під час виконання НГУ покладених на неї завдань у районі проведення антитерористичної операції тощо.

Заходи адміністративного припинення не відвертають, а безпосередньо припиняють наявні правопорушення або об'єктивно протиправні діяння, створюють умови для встановлення особи порушника, з'ясування обставин справи й реальної можливості для подальшого застосування до порушника заходів адміністративного або іншого впливу [21, с. 425]. У статті 13 Закону України «Про НГУ» передбачені такі заходи адміністративного припинення: затримувати, доставляти та/або передавати поліцейським, адміністрації об'єктів, що охороняються НГУ, осіб, які порушили встановлений перепускний режим або вчинили напад на об'єкт, що охороняється НГУ; затримувати осіб, які підозрюються в учиненні кримінальних правопорушень, та осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі, дезертирів; на підставах, передбачених цим та іншими законами, застосовувати заходи фізичного впливу, а також зберігати, носити й застосовувати спеціальні засоби та зброю тощо.

Одним із найвагоміших елементів заходів адміністративного примусу є заходи адміністративної відповідальності, під якими розуміється заходи офіційного державного осуду та примусу у вигляді адміністративних покарань, що застосовується за вчинення адміністративних правопорушень [10, с. 391]. Відповідно до статті 14 Закону України «Про НГУ», за вчинення протиправних дій і бездіяльності військовослужбовці НГУ несуть дисциплінарну, матеріальну, цивільно-правову, адміністративну та кримінальну відповідальність згідно із законом [15].

Цивільна відповідальність передбачена Цивільним кодексом України й має позадоговірний характер, адже існує поза межами відповідних цивільних договорів. Підставами цивільно-правової відповідальності особового складу НГУ є наявність моральної або майнової шкоди, яка настала внаслідок їхніх правомірних або неправомірних дій, пов'язаних із виконанням службових обов'язків.

Дисциплінарна відповідальність настає й для цивільних осіб, і для військовослужбовців, що зумовлює її поділ на загальну та спеціальну. Тому залежно від правового статусу суб'єкта застосування нормативною основою притягнення до дисциплінарної відповідальності може бути Кодекс законів про працю України або Закон України «Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України» від 24.03.1999 № 551-XIV, Накази МВС України «Про затвердження Порядку проведення службових розслідувань у Національній гвардії України» від 21.04.2020 № 347, «Про матеріальну відповідальність військовослужбовців та прирівняних до них осіб за шкоду, завдану державі» від 03.10.2019 № 160-IX.

Адміністративна та кримінальна відповідальність військовослужбовців визначена окремими главами Кодексу України про адміністративні правопорушення (глава 13-Б «Військові правопорушення») та Кримінального кодексу України (розділ XIX «Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення»)). Це такі військові злочини, як непокоря, невиконання наказу начальника, самовільне залишення поля бою або відмова діяти зброєю тощо.

Для реалізації механізму адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ цим військовим формуванням із правоохоронними функціями можуть використовуватися засоби, що застосовуються військовослужбовцями НГУ під час виконання службових завдань. До них відносяться гумові та пластикові кийки, електрошокові пристрої контактної та контактнo-дистанційної дії; засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо); засоби та пристрої обмеження доступу на певну територію (захисні бар'єри, турнікети); засоби примусової зупинки транспорту; службові собаки та службові коні тощо. Застосування таких засобів регулюється Постановою КМУ «Про затвердження переліку та Правил застосування спеціальних засобів військовослужбовцями Національної гвардії під час виконання службових завдань» від 20.12.2017 № 1024 й іншими нормативно-правовими актами.

Висновки. Вирішення проблеми реформування адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ на сучасному етапі розвитку цього військового формування вимагає подальшого дослідження всієї сукупності елементів механізму адміністративно-правового забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Гумін О.М., Пряхін Є.В. Адміністративно-правове забезпечення: поняття та структура. *Наше право*. 2014. № 4. С. 46–50.
2. Академічний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/gharantija> (дата звернення: 01.03.2020).
3. Тлумачний словник української мови. URL: <https://eslovnik.com/%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 01.03.2020).
4. Мицкевич А.В. О гарантиях прав и свобод советских граждан в общенародном социальном государстве. *Советское государство и право*. 1963. № 8. С. 15–21.
5. Пономаренко А.В. Поняття «юридичні гарантії» в трудовому праві. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Серія «Право»*. 2013. Вип. 20. С. 37–41.
6. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. С.Г. Серьогіної. Харків : Право, 2005. 256 с.
7. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник / ред. О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
8. Словник української мови. Академічний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/s/forma#:~:text=> (дата звернення: 01.03.2020).
9. Колпаков В.К. Адміністративне право України: підручник. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 736 с.
10. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления : учебник. Москва : Омега_Л, 2010. 525 с.
11. Бахрах Д.Н. Форма государственного управления. *Советское государство и право*. 1983. № 4. С. 20–27.
12. Битяк Ю.П. Адміністративне право : підручник / за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гаращука, В.В. Зуй. Харків : Право, 2010. 624 с.
13. Лунев А.Е. Классификация методов социалистического государственного управления. *Проблемы государства и права*. 1975. Вып. 10. С. 22–30.
14. Про призначення В. Кондратюка першим заступником командувача Національної гвардії України : Указ Президента України від 13 червня 2019 року № 408/2019и. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408/2019#Text> (дата звернення: 01.03.2020).
15. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня 2014 року № 876-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text> (дата звернення: 01.03.2020).
16. Бахрах Д.Н., Россинский Б.В., Старилов Ю.Н. Административное право : учебник для вузов. Москва : Норма, 2004. 768 с.
17. Бандурка О.М. Управління в органах внутрішніх справ України : підручник. Харків : Ун-т внутр. справ, 1998. 480 с.
18. Студеникин С.С. Социалистическая система государственного управления и вопрос о предмете советского административного права. *Вопросы советского административного права*. Москва, 1949. С. 5–60.
19. Про відомчі заохочувальні відзнаки Національної гвардії України : Наказ МВС України від 11.08.2014 № 804. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365/2012#Text> (дата звернення: 01.03.2020).

20. Малиновський В.Я. Державне управління : навчальний посібник. 3-тє вид., перероб. та допов. Київ : Атіка, 2009. 608 с.

21. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. / під ред. В.Б. Авер'янова. Київ : Юридична думка, 2004. Т. 1 : Загальна частина. 584 с.

22. Еропкин М.И. Административно-правовые проблемы охраны общественного порядка в Советском государстве : автореф. дисс. ... докт. юрид. наук. Москва : Акад. МВД СССР, 1967. 40 с.

УДК 342.98

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.6-1.30>

КОРНІЄЦЬ П.Ю.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В НАЦІОНАЛЬНОМУ АНТИКОРУПЦІЙНОМУ БЮРО УКРАЇНИ

CURRENT PROBLEMS OF SYSTEMATIZATION OF PREVENTION AND COUNTER-CORRUPTION SUBJECTS IN THE NATIONAL ANTI-CORRUPTION BUREAU OF UKRAINE

Зазначено, що у структурі адміністративно-правового механізму запобігання і протидії корупції в Національному антикорупційному бюро України суб'єкти посідають одне з основних місць, адже саме вони забезпечують його безпосереднє втілення. Підкреслено, що суб'єкти є тим важелем, який приводить у дію відповідний механізм, оскільки наділені компетенцією, реалізація якої не лише забезпечує функціонування адміністративно-правового механізму запобігання і протидії корупції, а також, за необхідності, дозволяє трансформувати окремі складові останнього.

У статті розглянуті основні підходи до систематизації та класифікації суб'єктів запобігання і протидії корупції в Україні. Проаналізовано положення ключових нормативно-правових актів, які регламентують діяльність окремих суб'єктів запобігання і протидії корупції у діяльності Національного антикорупційного бюро України крізь призму актуальних проблем їх правового статусу. При цьому суб'єктів запобігання і протидії корупції у Національному антикорупційному бюро України розглянуто, з огляду на їх позиції: 1) зовнішнього впливу, тобто впливу зі сторони суб'єктів, які мають низку інших повноважень, не пов'язаних із антикорупційною діяльністю; 2) внутрішнього впливу – спеціально створених суб'єктів або відповідна діяльність яких безпосередньо впливає з функціональних обов'язків окремих працівників Національного антикорупційного бюро України.

У результаті автором встановлено чіткий перелік суб'єктів запобігання і протидії корупції в Національному антикорупційному бюро України, а саме: Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; Національне агентство з питань запобігання корупції; органи прокуратури (в тому числі, Спеціалізована антикорупційна прокуратура); Державне бюро розслідувань; місцеві та апеляційні суди; Верховний Суд України; Вищий антикорупційний суд України; міжнародні публічні та приватні організації; Рада громадського контролю при Національному антикорупційному бюро України; фізичні особи та їх об'єднання, в тому числі ті, що зареєстровані як юридичні особи; Управління внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України; директор Національного антикорупційного бюро України; керівники структурних підрозділів Національного антикорупційного бюро України.

Ключові слова: суб'єкти запобігання і протидії корупції, громадський контроль, зовнішній вплив, Національне антикорупційне бюро України.